

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

VÝKAZ PENĚŽNÍCH TOKŮ – IAS 7 a národní úprava

Doc. Ing. Vladimír Zelenka, Ph.D.

IAS 7 Výkaz peněžních toků

Podoba standardu IAS 7, na níž je založeno i jeho současné znění, byla schválena v roce 1992 a vstoupila v platnost pro účetní závěrky za období počínající 1. lednem 1994. Přestože je tato podoba standardu označována jako novelizace předchozího znění standardu IAS 7 (1977) – Výkaz o změnách finanční situace, jde ve skutečnosti o zcela nové znění IAS 7, a jak již i změna názvu tohoto standardu naznačuje, při novelizaci standardu nezůstalo pouze u dílčích změn, ale šlo o zásadní změnu koncepce vykazování finanční pozice podniku.

IAS 7 (novelizovaný v roce 1992) – Výkaz peněžních toků byl výrazně inspirován standardem FAS 95 téhož názvu, který danou problematiku ošetřuje (v novém uspořádání standardů) v rámci U.S. GAAP. Možná i tato skutečnost byla příčinou toho, že IAS 7 (novelizovaný v roce 1992) byl po poměrně dlouhou dobu jako jediný z tehdejší sady Mezinárodních účetních standardů akceptovatelný pro americký kapitálový trh. Kvalitu tohoto standardu potvrzuje i to, že od jeho přijetí až dosud nedošlo k žádné jeho změně v koncepčních záležitostech, a lze předpokládat, že v dohledné době k takovým změnám ani nedojde.

Smyslem sestavování a zveřejňování výkazu peněžních toků je získat informace o schopnosti podniku vytvářet peněžní prostředky a ekvivalenty a o potřebách užití takto vytvořených peněžních položek. Výkaz peněžních toků tedy vysvětluje změnu stavu peněžních prostředků a ekvivalentů. V IAS 7 (1977) – Výkaz změn finanční situace, tzn. ve standardu, který byl nahrazen IAS 7 (novelizovaným v roce 1992) – Výkaz peněžních toků, bylo možné vycházet i z jiné veličiny, než jsou peníze a jejich ekvivalenty. K tzv. „fondům prostředků“ vedle peněžně koncipovaných veličin mohl patřit například i čistý pracovní kapitál (rozdíl krátkodobých aktiv a krátkodobých dluhů). Je zřejmé, že účetní jednotky vykazující podle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví musely v některých případech ve svých závěrkách za období počínající rokem 1994 zásadně změnit vykazování změn své finanční situace, což bylo způsobeno přechodem z široce koncipovaného výkazu změn finanční situace na peněžně orientovaný výkaz peněžních toků.

Tabulka:

Fondy prostředků

Skupina fondů prostředků	Fond prostředků	Normativní úprava
Krátkodobě likvidní fond	Čistý pracovní kapitál	IAS 7 (1979)
	„Quick assets“	IAS 7 (1979)
Peněžní fond	Peníze a peněžní ekvivalenty	IAS 7 (1979), SFAS 95 (1988), IAS 7 (1992), OMF (1993), ČÚS 23 (2003)
	Peníze	IAS 7 (1979), OMF (1992)

IAS 7 – Výkaz peněžních toků pracuje s těmito definicemi:

Peněžní prostředky (cash) – peněžní hotovost a vklady na požádání.

Peněžní ekvivalenty (cash equivalents) – krátkodobé vysoce likvidní investice, které jsou pohotově směnitelné za známé částky peněžních prostředků a u nichž není významné riziko spjaté se změnou jejich hodnoty.

Peněžní toky (cash flows) – přítoky a odtoky peněžních prostředků a peněžních ekvivalentů.

Provozní činnosti (operating activities) – hlavní výdělečné činnosti podniku a ostatní činnosti, které nejsou činnostmi investičními nebo financováním.

Investiční činnosti (investing activities) – nabývání a pozbývání dlouhodobých aktiv a jiných investic nezahrnutých do peněžních ekvivalentů.

Financování (činnosti spjaté s financováním) (financing activities) – činnosti, které vedou ke změnám v rozsahu a skladbě vlastního kapitálu a výpůjček podniku.

Vymezení peněžních prostředků a peněžních ekvivalentů

Peněžní prostředky

Vymezení peněžních prostředků obvykle nevyvolává problémy. Dle IAS k peněžním prostředkům podniku patří hotovostní peníze (mince a bankovky), jakož i vklady u finančních institucí, které jsou splatné na požádání (obvykle běžné a jim podobné účty). Je zřejmé, že dle definice peněžních prostředků dle IAS 7 nenáleží k peněžním prostředkům termínované vklady. Jedním z mála sporných otázek je, zda záporné zůstatky na vkladových účtech, tzv. přečerpání (nikoli však otevření úvěru) považovat za částky snižující peněžní prostředky nebo zda je vnímat jako výpůjčku a zahrnovat je tudíž mezi peněžní toky z financování. S odvolávkou na rozličnou praxi v různých zemích IAS 7 umožňuje obojí přístup.

Peněžní ekvivalenty

Vymezit ty položky aktiv, které jsou ekvivalenty peněz, je bezpochyby komplikovanější, než vymezit samotné peněžní prostředky. IAS 7 považuje za peněžní ekvivalenty takové investice, které jsou snadno a pohotově směnitelné za předem známou částku peněz, přičemž jejich hodnota nepodléhá rizikům spjatým se změnou jejich hodnoty. Z tohoto vymezení plyne, že

nelze za peněžní ekvivalent považovat jakékoli jiné aktivum (obchodní pohledávku, zásobu apod.), které není investicí, byť by splňovalo uvedené vlastnosti (pozn.: ve skutečnosti je obtížně představitelné, že by aktivum, které není investicí splňovalo podmínku spočívající v neexistenci rizik změn jejich hodnoty). K peněžním ekvivalentům lze tedy přiřadit mimo jiné termínové vklady, vkladové certifikáty, krátkodobé dluhopisy (pokladní či pokladniční poukázky, commercial papers apod.), a to za předpokladu, že jejich splatnost či výpovědní lhůta je maximálně do tří měsíců (pozn.: IAS 7 sice tříměsíční splatnost uvádí jako příklad, avšak z kontextu standardu je zřejmé, že tato lhůta je míněna jako maximální). V této souvislosti vyvstává otázka, zda je míněna splatnost smluvní či zbytková, jinými slovy, zda lze například roční dluhopis se zbytkovou dobou do splatnosti 6 týdnů považovat za peněžní ekvivalent či za jinou investici. IAS 7 na tuto otázku nedává explicitní odpověď, čímž se liší od amerických pravidel, v nichž je jednoznačně stanoveno, že jde o smluvní splatnost. IAS 7 jednoznačně vylučuje (až na výjimku v případě přednostních akcií za určitých výjimečných okolností) z peněžních ekvivalentů majetkové cenné papíry (nesplňují vlastnosti peněžních ekvivalentů dle definice).

Přesuny mezi položkami peněžních prostředků a peněžních ekvivalentů

Přesuny prostředků mezi položkami peněžních prostředků, mezi položkami peněžních ekvivalentů a mezi položkami peněžních prostředků a ekvivalentů navzájem nejsou považovány za peněžní toky podniku. Považují se za součást řízení peněžních položek podniku spíše než za peněžní toky z hlavní (operační, provozní) činnosti, z investiční činnosti nebo z financování.

Tabulka:

Peníze a peněžní ekvivalenty

	Charakteristiky	Typičtí představitelé
Peníze	Hotové peníze	Mince, papírové peníze
	Nikoli termínované vklady!	Vklady do bank k dispozici ihned na požádání
	Alternativně, snižuje úhrnnou výši peněz a ekvivalentů	Přečerpání na bankovních účtech
Peněžní ekvivalenty	Krátkodobé (do 3 měsíců)	Dluhové nástroje se smluvní splatností do 3 měsíců.
	Vysoce likvidní	Termínovaná deposita se splatností nebo výpovědní lhůtou do 3 měsíců
	Investice	CENINY nejsou ani peníze, ani ekvivalenty!
	Snadno směnitelné	Kapitálové nástroje jsou ekvivalenty v extrémně výjimečných případech (musejí mít definovanou splatnost, odkupní částku atd.), pokud mají spíše
	Za známou částku peněz	
Hodnota v čase se nemění		

		charakter nástrojů dluhových a splňují požadované charakteristiky peněžních ekvivalentů.
--	--	--

Strukturace peněžních toků podle hlavních oblastí podnikových činností

Základním hlediskem, podle něhož jsou peněžní toky členěny ve výkazu peněžních toků, je příslušnost k jedné ze tří oblastí základních podnikových aktivit. IAS (jakož i tradičně řada jiných standardů či národních úprav) rozlišuje činnost podniku na tyto oblasti:

- hlavní výdělečné činnosti (operační, provozní činnosti),
- investiční činnosti,
- činnosti spjaté s financováním.

Konkrétní peněžní tok spjatý s určitou transakcí může být rozdělen do více oblastí podnikových činností. Například přijatá splátka úvěru včetně úroku může být rozdělena na peněžní tok odpovídající jistině, který je zahrnut do oblasti investičních činností a na peněžní tok odpovídající úrokové platbě, který je vykazován v hlavních (provozních) činnostech.

Provozní činnosti

Peněžní toky odpovídající hlavním výdělečným činnostem jsou důležitým ukazatelem, který podává informaci, do jaké míry je podnik schopen svými stěžejními aktivitami vytvářet peněžní prostředky a ekvivalenty potřebné k tomu, aby byla uchována provozní kapacita, aby se splatily úvěry a jiné složky externího financování, aby se akcionářům vyplaty dividendy a v jakém rozsahu tyto peníze a ekvivalenty podnik může alokovat do dlouhodobých složek aktiv bez použití externích zdrojů financování. K peněžním tokům z provozních činností náleží v první řadě ty, které vyplývají z hlavních výdělečných aktivit podniku. Znamená to, že jde velmi často právě o peněžní toky spjaté s takovými transakcemi a operacemi, které vedou k hospodářskému výsledku. (Pozn.: jednou z výjimek jsou peněžní toky spjaté s prodejem stálých aktiv, které sice ovlivňují hospodářský výsledek, nicméně se nezahrnují do peněžních toků z provozních činností.) Mezi provozní peněžní toky patří zejména:

- příjmy z prodeje zboží, výrobků a služeb,
- výdaje dodavatelům zboží, surovin a služeb,
- výdaje zaměstnancům,
- úhrada daně ze zisku (pokud není specificky přiřazena jiným činnostem),
- příjmy a výdaje spjaté se smlouvami o obchodování nebo o prodeji (v případě finančních aktiv realizovatelných nebo k obchodování a závazků k obchodování),
- příjmy z poplatků, provizí a licencí,
- platby pojistného a přijatá pojistná plnění,
- přijaté úroky a dividendy (alternativně),
- zaplacené úroky a dividendy (alternativně),

- dříve příjmy a výdaje vyplývající z mimořádného výsledku (pokud nejsou specificky přiřazeny jiným činnostem), **od roku 2005 se však již nevykazuje ani mimořádný výsledek, tudíž ani mimořádné peněžní toky**
- atd.

Investiční činnosti

Peněžní toky z investičních činností poskytují informaci o tom, do jaké míry byly provedeny alokace peněz do takových činitelů, které perspektivně zabezpečí prosperitu podniku. Jde tedy především o platby za stálá aktiva. Tradičně jsou sem řazeny i příjmy z prodeje těchto stálých aktiv. Mezi investiční peněžní toky náleží:

- peněžní výdaje spjaté s nákupem pozemků, budov a zařízení a nehmotných aktiv,
- peněžní výdaje spjaté s nabytím pozemků, budov a zařízení a nehmotných aktiv ve vlastní režii podniku,
- peněžní příjmy z prodeje pozemků, budov a zařízení a nehmotných aktiv,
- peněžní výdaje za akcie a podíly jiných podniků, pokud nejde o finanční aktiva realizovatelná nebo k obchodování,
- peněžní příjmy z prodeje akcií a podílů jiných podniků, pokud nejde o finanční aktiva realizovatelná nebo k obchodování,
- peněžní výdaje za dluhové cenné papíry, pokud nejde o peněžní ekvivalenty nebo finanční aktiva realizovatelná nebo k obchodování,
- peněžní příjmy z prodeje dluhových cenných papírů, pokud nejde o peněžní ekvivalenty nebo finanční aktiva realizovatelná nebo k obchodování,
- poskytnuté peněžité půjčky a úvěry (nikoli však pro banky a jiné finanční instituce),
- peněžní splátky půjček a úvěrů (ne pro banky a jiné finanční instituce),
- přijaté úroky a dividendy (alternativně)
- atd.

I když IAS 7 – Výkaz peněžních toků výslovně řadí mezi peněžní toky z investičních činností i příjmy a výdaje spjaté s derivátovými smlouvami, lze ze znění IAS 32 a IFRS 9 dovodit, že termínové smlouvy spadající pod definici derivátů ve zmíněných standardech jsou považovány za finanční aktiva, resp. závazky k obchodování. Z takových finančních aktiv a závazků vyplývající peněžní toky však IAS 7 vyjímá z investičních činností a řadí je do provozních činností. Avšak peněžní toky spjaté se zajišťovacími deriváty mohou být zahrnuty do investičních činností, jestliže peněžní toky ze zajišťované pozice spadají do investičních činností. To vyplývá z pravidla IAS 7, které požaduje, aby peněžní toky spjaté se zajišťovacími deriváty byly klasifikovány podle charakteru peněžních toků vyplývajících ze zajišťované položky.

Financování

Vykazování peněžních toků spjatých s financováním informuje o tom, kolik bude v budoucnu nárokováno peněžních prostředků (nebo ekvivalentů) poskytovateli kapitálu. K peněžním tokům z financování patří:

- peněžní příjmy z emise vlastního kapitálu,
- peněžní toky vyplývající z nakládání s vlastními akciemi,
- peněžní příjmy z emise dluhových cenných papírů,

- peněžní příjmy z dlouhodobých výpůjček a úvěrů,
- peněžní příjmy z krátkodobých výpůjček a úvěrů (tj. z krátkodobého externího financování, nikoli však z krátkodobých dluhů spadajících do řízení pracovního kapitálu),
- peněžní splátky vypůjčených částek (z dluhových cenných papírů, z dlouhodobých či krátkodobých výpůjček a úvěrů),
- peněžní splátky závazku nájemce vyplývajícího z finančního leasingu,
- zaplacené úroky a dividendy (alternativně)
- atd.

Vykazování peněžních toků

Peněžní toky z hlavních činností se mohou dle IAS 7 vykazovat užitím:

- **přímé metody**, spočívající v tom, že jsou ve výkazu peněžních toků explicitně vykázaný hlavní kategorie peněžních přítoků a odtoků, tzv. hrubé peněžní přítoky nebo odtoky (gross cash inflows or outflows), tedy samotné kategorie plateb. Přímá metoda může být aplikována na základě účetních záznamů podniku nebo úpravou příslušné položky výnosu nebo nákladu o jim přináležející změny stavu bilančních položek (např. úprava tržby o změnu stavu pohledávky, úprava nákladů o změnu stavu závazků a zásob apod.)
- **nepřímé metody**, v níž se neuvádějí hrubé peněžní přítoky nebo odtoky, ale pouze tzv. čisté peněžní toky (net cash flows), tj. rozdíly peněžních přítoků a odtoků vztažené k určité části podnikových aktivit (např. čisté peněžní toky vztažené k provozní činnosti). K těmto rozdílům se dojde úpravou zisku či ztráty podniku o dopad transakcí nepeněžní povahy (odpisy, nerealizované kursové rozdíly, tvorba a čerpání rezerv, podíly na nerozdělených ziscích či nevypořádaných ztrátách přidružených podniků, menšinový zisk či ztráta), o veškeré dopady časového rozlišení minulých nebo budoucích peněžních plateb z hlavních (provozních, operačních) činností (tj. o změny stavu pohledávek, závazků, zásob apod.), jakož i o výnosy či náklady spjaté s peněžními toky z investičních činností nebo z financování (např. zisky či ztráty z prodeje stálých aktiv).

IAS 7 jednoznačně podporuje vykazování peněžních toků z hlavních činností pomocí přímé metody. Alternativní použití nepřímé metody tento standard umožňuje jen s ohledem na zažitou praxi v řadě zemí a podniků.

Tabulka:

Metody sestavení a prezentace provozních peněžních toků

Metoda	Prezentace CF	Varianta	Způsob sestavení
Přímá	Gross cash inflows or outflows (nezapočtené platby)	Přímou konstrukcí ze změn stavu peněz a ekvivalentů	
		Nepřímou konstrukcí úpravou tokových veličin (zejm. výnosů a nákladů) na gross cash inflows or outflows	Úpravy položek výnosů a nákladů o: - změny stavu příslušných položek pracovního kapitálu, - nepeněžní položky, - položky související s investičními CF a s CF z financování
Nepřímá	Net cash flow (čistý peněžní tok, tj. započtené příjmy a výdaje, vztažený k určitému objektu)	Nepřímou konstrukcí založenou na úpravě výsledku hospodaření na čistý peněžní tok	Úpravy výsledku hospodaření, resp. položek výnosů a nákladů o: - změny stavu příslušných položek pracovního kapitálu, - nepeněžní položky, - položky související s investičními CF a s CF z financování
		Nepřímou konstrukcí založenou na úpravě položek výnosů a nákladů na čistý peněžní tok	

Peněžní toky z investičních činností a z financování:

Peněžní toky z investičních činností a z financování jsou podobně jako u přímé metody vykazovány jako hrubé peněžní přítoky nebo odtoky, tj. podle hlavních tříd příjmů a výdajů.

Vykazování peněžních toků na čisté bázi

Z praktických důvodů i z důvodu přehlednosti výkazu peněžních toků umožňuje IAS 7 v některých výslovně zmiňovaných případech vykazovat peněžní toky na tzv. čisté bázi (čisté peněžní toky). Jde o tyto případy:

- peněžní příjmy a výdaje jménem zákazníků, pokud tyto peněžní toky spíše vyjadřují aktivity zákazníka, než činnosti účetní jednotky (např. přijímání a splácení vkladů na požádání u bank, peněžní prostředky zákazníků investičních společností, nájemné vybírané podnikem (správou domu) a vyplácené vlastníkům domu atd.),
- peněžní příjmy a výdaje spjaté s položkami, u nichž je rychlý obrat, vysoké částky a krátká splatnost (např. částky jistin u kreditních karet, nákup a prodej investic k obchodování atd.).

U finančních institucí se na čisté bázi mohou vykazovat navíc:

- peněžní příjmy a výdaje spjaté s přijímáním a vyplácením vkladů s pevným datem splatnosti,
- umísťování a vybírání vkladů u jiných finančních institucí,
- peněžní půjčky a úvěry klientům a jejich splátky.

Platby úroků a dividend

IAS 7 konstatuje, že neexistuje jednoznačná dohoda o tom, jak vykazovat přijaté a zaplacené úroky a dividendy. Umožňuje vždy dvě alternativní řešení.

Přijaté úroky a přijaté dividendy mohou být s ohledem na jejich dopad na podnikové aktivity nebo vztah k zisku či ztrátě za období vykázány jako peněžní přítoky z hlavních (provozních, operačních) činností. Zároveň je možné tyto peněžní toky vykázat jako peněžní přítoky z investičních činností proto, že jde o platby výnosů z investic.

Zaplacené úroky se mohou s ohledem na to, že jim odpovídající peníze podnik obvykle musí vyprodukovat v hlavních činnostech a s ohledem na vztah k čistému zisku nebo ztrátě, vykazovat jako peněžní odtok z hlavních (provozních, operačních) činností. Rovněž je lze vykazovat jako peněžní odtoky z financování, neboť jde o úhradu nákladů na cizí kapitál. Pokud však jde o zaplacené úroky, které jsou součástí aktivovaných pořizovacích nákladů stálých aktiv, nejsou vykazovány ani jedním z uvedených způsobů, ale stávají se přirozeně součástí peněžních toků z investičních činností. IAS 7 zdůrazňuje požadavek, aby z výkazu peněžních toků a komentáře k němu mohl uživatel vyčíst celkové zaplacené úroky, tj. součet úroků zahrnutých do nákladů a úroků aktivovaných.

Zaplacené dividendy se obvykle vykazují jako peněžní odtok z financování, tedy jako platba spjatá s rozdělováním vlastního kapitálu a jako úhrada nákladů vlastního kapitálu. IAS 7 alternativně umožňuje i poměrně neobvyklé řešení – vykazovat zaplacené dividendy jako peněžní odtok z hlavních (provozních, operačních) činností s ohledem na to, že právě hlavní výdělečné činnosti musí vytvářet peníze na úhradu dividend.

Platby spjaté s daní se zisku

Peněžní toky vyplývající z daně ze zisku se dle IAS 7 vykazují jako peněžní toky z hlavním (provozním, operačním) činnostem, pokud nemohou být samostatně přiřazeny investičním činnostem nebo financování. Předpokládá se, že samostatné vykázání u jiných činností, než jsou hlavní činnosti, je spíše výjimkou, protože je jen velmi obtížné přiřadit platbu daně k transakci, k níž se daň vztahuje. Důležité je, že se požaduje, aby byla daň ze zisku vykázána samostatně jako hrubý peněžní odtok, případně přítok (např. vratka daně). V případě, že je daň ze zisku přiřazena více činnostem, je třeba zveřejnit úhrnnou zaplacenou částku daně ze zisku.

V předchozích odstavcích popsané specifické typy peněžních toků ilustruje následující tabulka:

Tabulka:

Začlenění některých specifických peněžních toků:

GCI or O	ČÚS 23	IAS 7 (IFRS)	FAS 95 (US GAAP)	FRS 1 (UK GAAP)
Mimořádné CF	P, (I, F)	P, (I, F) od 2005 irelevantní	P	zvl.
Daň ze zisku	P, (I, F)	P, (I, F)	P	zvl.
Zaplacené úroky	P, F	P, F	P	zvl.
Přijaté úroky	P, I	P, I	P	zvl.
Zaplacené dividendy	F	P, F	F	zvl.
Přijaté dividendy	P, I	P, I	P	zvl.

Investice do dceřiných, přidružených a společných podniků

Pokud jde o investice do dceřiného nebo přidruženého podniku, které jsou vykazovány metodou pořizovacích nákladů resp. ekvivalenční metodou, ve výkazu peněžních toků vykazuje investor v této souvislosti pouze peněžní toky mezi sebou a podnikem, do nějž investoval (např. dividendy, půjčky, úroky apod.). Pokud však podnik vykazuje svou investici do společného podniku pomocí poměrné konsolidace, musí zahrnovat do konsolidovaného výkazu peněžních toků svůj poměrný díl na peněžních tocích společného podniku.

Peněžní toky v souvislosti s nabytím či pozbytím dceřiných podniků

Peněžní platby spjaté s nákupem či prodejem dceřiného podniku musí být vykázány samostatně jako hrubé peněžní přítoky resp. odtoky z investičních činností. IAS 7 zdůrazňuje v takových případech tyto zvláštní požadavky na zveřejnění:

- celková protihodnota za nákup resp. prodej,
- část protihodnoty za nákup resp. prodej, která je uhrazena peněžními prostředky a ekvivalenty,
- částka peněžních prostředků a ekvivalentů v nabývaném resp. pozbývaném dceřiném podniku k datu akvizice resp. pozbytí,
- částky ostatních aktiv a závazků v nabývaném resp. pozbývaném dceřiném podniku podle hlavních kategorií.

Není možné kompenzovat (vykazovat na čisté bázi) peněžní odtoky v souvislosti s nabytím dceřiného podniku s peněžními přítoky z pozbytí dceřiného podniku.

Částka peněžních prostředků či ekvivalentů zaplacená za dceřiný podnik se vykazuje netto způsobem, tzn. že je snížena o částku peněžních prostředků a ekvivalentů, které byly s dceřiným podnikem získány. Částka peněžních prostředků a ekvivalentů přijatá za prodaný

dceřiný podnik se vykazuje také netto způsobem, očištěná o peněžní prostředky a ekvivalenty, které s prodejem dceřiného podniku mateřský podnik pozbývá.

Peněžní toky v cizích měnách

Peněžní toky z transakcí v cizích měnách, jakož i peněžní toky zahraničního dceřiného podniku se vykazují v měně vykazujícího podniku. Pro jejich přepočet na tuto měnu se používá směnných kursů k datům peněžních toků, případně v souladu s IAS 21 – Dopady změn směnných kursů cizích měn na základě váženého průměru za určité období, pokud se podstatně neliší od kursu ke dni peněžního toku. V žádném případě nemůže být pro přepočet peněžních toků ze zahraničního dceřiného podniku použit kurs k rozvahovému dni.

Nerealizované kursové zisky nebo ztráty nejsou považovány za peněžní toky. Proto také jakékoli takové kursové dopady nemohou být považovány za peněžní toky z hlavních činností, z investičních činností nebo z financování. Proto, aby byl zajištěn soulad mezi peněžními položkami na konci období a na počátku období, se vykazují zmíněné kursové rozdíly ve výkazu peněžních toků, avšak na zvláštním řádku mimo jednotlivých podnikových činností. Tyto kursové rozdíly se vypočtou na základě kursu platného koncem účetního období. Toto všechno se aplikuje i tehdy, jde-li o kursové rozdíly vzniklé u položek peněz (např. valutová pokladna, devizový účet) nebo jejich ekvivalentů.

Další požadavky na zveřejnění

Vedle již zmíněných požadavků na zveřejnění IAS 7 uvádí řadu dalších:

- zveřejnění složek peněžních prostředků a ekvivalentů k rozvahovým datům a prokázání souladu mezi částkami výkazu peněžních toků a částkami v rozvaze,
- zveřejnění takových zůstatků peněžních prostředků a ekvivalentů, které nejsou k dispozici pro použití skupinou např. z důvodu devizových či jiných omezení,
- zveřejnění částky nevyčerpaných úvěrových příslibů,
- zveřejnění úhrnných částek peněžních toků podle jednotlivých činností, které odpovídají podílům na společných podnicích vykazovaných metodou poměrné konsolidace,
- zveřejnění částky peněžních toků, která představuje zvýšení provozní kapacity, odděleně od peněžní toků, které jsou nezbytné pro její udržení,
- zveřejnění částek peněžních toků podle činností pro každý odvětvový a územní segment (v souladu s IFRS 8 – Vykazování podle segmentů).

ČESKÉ ÚČETNÍ PŘEDPISY – Vyhláška 500/2002 Sb. a ČÚS 023

Původní česká úprava vykazování peněžních toků, aplikovaná v letech 1993 a 1994, byla založena na vykazování peněžních toků nepřímou metodou, peněžní toky tehdy byly tudíž vykazovány jako čisté peněžní toky. Hrubé peněžní přítoky nebo odtoky nebyly vykazovány, a to ani u investičních činností a financování. Taková úprava nebyla v souladu s IAS 7. Proto byla Ministerstvem financí připravena zásadní novela příslušného opatření a již pro účetní období 1994, nejpozději pak pro období 1995, účetní jednotky aplikovaly pro sestavení

přehledu o peněžních tocích podstatně odlišná pravidla. Od zmíněné novely Opatření MF ČR, kterým se stanoví obsah účetní závěrky pro podnikatele z roku 1994, lze konstatovat, že vykazování peněžních toků u nás vychází z IAS 7 – Výkaz peněžních toků. Přesto až novela téhož Opatření z roku 2001 pro účetní období 2002 eliminovala některé nepřesnosti a zřejmé chyby (např. vykazování přijatých dividend jako peněžních toků z financování). Po této novele bylo možno konstatovat, že až na drobné rozdíly je po formální stránce přehled o peněžních tocích dle našich pravidel v souladu s výkazem peněžních toků dle IAS 7. Následně Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, nahradila Opatření, kterým se stanoví obsah účetní závěrky pro podnikatele č.j. 287/97 417/2001, a jsou v ní proto začleněna pravidla pro vykazování peněžních toků. Rovněž byl vydán Český účetní standard 023 Přehled o peněžních tocích. Pravidla v naší současné účetní legislativě a standardu nejsou v rozporu s výše zmíněným Opatřením. I tak je však vhodné zmínit některé rozdíly, které existovaly mezi IAS 7 a naší úpravou, ať již reprezentovanou zmiňovaným Opatřením nebo aktuálně platnou Vyhláškou a Českým účetním standardem.

Rozsah působnosti

IAS 7 - Výkaz peněžních toků nevylučuje z rozsahu působnosti žádnou podnikatelskou účetní jednotku a obsahuje tedy i některé specifické požadavky na vykazování peněžních toků finančních institucí. V našich podmínkách je přehled o peněžních tocích upraven pro účetní jednotky účtující podle vyhlášky platné pro tzv. podnikatele, nikoli však podle vyhlášky pro finanční instituce (501/2002 Sb.), která tuto problematiku pomíjí. Ze zákona o účetnictví rovněž vyplývá, že některé velikostní kategorie účetních jednotek (mikro a malé) nemusejí přehled o peněžních tocích sestavovat.

Přehled rozdílů mezi naší úpravou a IAS 7:

Vymezení peněžních prostředků a peněžních ekvivalentů:

- Naše úprava považuje přečerpání na vkladovém účtu za snížení veličiny peněžních prostředků a ekvivalentů. Na rozdíl od IAS 7 však nepřipouští jiné řešení.
- V našich předpisech se za příklad peněžních ekvivalentů uvádí dlouhodobé peněžní úložky s nejvýše tříměsíční výpovědní lhůtou. Zde jde patrně o určitou formulační nepřesnost, neboť pokud je u vkladu specifikovaná krátkodobá výpovědní lhůta či splatnost, není možné hovořit o dlouhodobé úložce. Jako další příklad peněžního ekvivalentu se uvádějí likvidní cenné papíry k obchodování na aktivním trhu. Zde existuje rozpor mezi IAS 7 a naší úpravou. IAS 7 vylučuje z peněžních ekvivalentů majetkové cenné papíry, protože nesplňují jejich definici. Naše předpisy tyto majetkové cenné papíry nevylučují, pokud se u nich kromě jiných vlastností „nepředpokládají významné změny hodnoty v čase“. Právě formulace uvedená v definici peněžních ekvivalentů v naší Vyhlášce je poněkud volnější než formulace v IAS 7: „u nichž riziko změny hodnot není významné“, přičemž se předpokládá, že u majetkových cenných papírů neexistuje nevýznamné riziko změn hodnot.

Vykazování peněžních toků:

- Naše platná úprava neumožňuje na rozdíl od IAS 7 účetním jednotkám alternativní vykázání zaplacené dividendy (podílu na zisku) jako peněžního toku z hlavních (provozních, operačních) činností.

Vykazování konsolidovaných peněžních toků:

- ČÚS 20 týkající se konsolidace účetních závěrek obsahuje odstavec o konsolidaci přehledu o peněžních tocích, avšak tato úprava je naprosto nedostatečná a nesprávná. Opomíjí totiž téměř veškeré konsolidační aspekty spjaté s peněžními toky skupiny k datu akvizice a datu pozbytí dceřiné jednotky (mimo jiné opomenuté skutečnosti).

Skutečnosti, které naše platná úprava na rozdíl od IAS 7 neřeší:

IAS 7 řeší řadu skutečností, které naše platná úprava pomíjí. K těm důležitějším patří:

- Naše předpisy nedávají na rozdíl od IAS 7 přednost přímé metodě vykazování peněžních toků z hlavních (provozních, operačních) činností a zůstávají v otázce volby metody neutrální.
- Naše předpisy nespécifikují konkrétní možnosti vykázání peněžních toků na čisté bázi.
- Naše předpisy neřeší problematiku vykazování peněžních toků v cizích měnách. Účetní jednotky tudíž nemají vodítko jak pro převod peněžních toků do měny vykazování, tak i pro převod peněžních toků dceřiných či společných podniků do konsolidovaného přehledu o peněžních tocích. Účetní jednotky u nás často vykazují nerealizované kursové rozdíly spjaté s penězi a peněžními ekvivalenty jako peněžní tok z hlavních činností na rozdíl od IAS 7, který tyto kursové rozdíly nepovažuje za peněžní tok, ale jenom za rekondilační položku ve výkazu peněžních toků.
- V našich předpisech není ošetřena problematika vykazování investic do dceřiných, přidružených a společných podniků v přehledu o peněžních tocích.
- Rovněž není věnována žádná pozornost peněžním tokům spjatým s nabytím či pozbytím dceřiných podniků.
- Některé požadavky na zveřejnění dle IAS 7 naše platná úprava nezahrnuje. Jde zejména o:
  - a) zveřejnění částek peněžních položek, k nimž má skupina podniků omezený přístup;
  - b) zveřejnění nevyčerpaných výpůjčních příslibů;
  - c) zveřejnění úhrnných částek peněžních toků, které se vztahují k podílům na společných podnicích;
  - d) zveřejnění částky peněžních toků představující zvýšení provozní kapacity;
  - e) vykazování peněžních toků podle odvětvových a územních segmentů.

Přes zmíněné rozdíly lze konstatovat, že v oblasti vykazování peněžních toků se naše účetní legislativa výrazně přiblížila vykazování podle Mezinárodních účetních standardů a dá se předpokládat, že v ní nebude nutné provádět žádné koncepční změny, ale pouze doladit dílčí nepřesnosti a upravit neřešené problémy, zejména s ohledem na konsolidovaný přehled o peněžních tocích.